

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní
JUDr. Martinou Radkovou ve věci

žalobce: **nezl. J. Ž.**
bytem X
zastoupený zákonnou zástupkyní R. Ž.
bytem X

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 00 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 9. 2023, č. j. MPSV-2023/202730-922,
ve věci příspěvku na péči

takto:

I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 9. 2023, č. j. MPSV-2023/202730-922, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Spor byl o zdravotní stav žalobce, zejména o stupeň mentální retardace žalobce a následně stupeň závislosti žalobce na pomoci jiné fyzické osoby, tj. jestli měl žalobce stupeň závislosti III a jestli napadené rozhodnutí bylo přezkoumatelné a nebyly zde vady správního řízení.
2. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Olomouci z 9. 6. 2023 (dále jen „úřad práce“), č. j. 7336/2023/LTO. Tímto rozhodnutím úřad práce zamítl návrh žalobce na změnu výše příspěvku na péči od listopadu 2022 a příspěvek na péči poskytoval nadále ve výši 6 600 Kč měsíčně pro stupeň závislosti II.

3. **Žalobce v žalobě** namítal nepřezkoumatelnost a nezákonnost napadeného rozhodnutí. Posudek o stupni závislosti žalobce je podhodnocený. Žalobce trpí syndromem GAND, což je patogenní varianta genu GATAD2B. Žalobce je první diagnostikované dítě v ČR s tímto onemocněním. Celkem je těchto dětí na světě asi 50. Toto vzácné genetické onemocnění je neléčitelné, má chronický charakter a je spojeno s mentální retardací středně těžkého až těžkého stupně. Podle lékařských zpráv žalobce není schopen sebeobsluhy a je plně celodenně závislý na péči a dohledu rodičů. Žalobce podrobně popsal své onemocnění a četná vyšetření. Žalobce navštěvuje mateřskou školu, má asistenta a individuální vzdělávací plán s převažujícím stupněm podpůrných opatření 4. Matka musí pracovat na zkrácený úvazek.
4. Žalobce nezvládá základní životní potřeby (dále jen „ZŽP“) stravování, tělesnou hygienu a výkon fyziologické potřeby (mimo šest ZŽP uznaných jako nezvládané). Žalobce naznačí „chytutím do rozkroku“, že potřebuje na toaletu, ale na WC ho musí rodiče posadit i sundat z něj. Po vykonání potřeby ho musí utřít. Žalobce zvládne pouze pustit vodu a strčit ruce pod tekoucí proud, což ale není zvládnutí tělesné hygieny. Žalobce se sám nají, ale jídlo si nepřipraví. Musí u něj být vždy dohled při konzumaci jídla, jelikož hltá a „dává si plnou pusu“, tím pádem hrozí udušení. Velmi často se stává, že žalobci strava zaskočí a dusí se.
5. Napadené rozhodnutí se nevyrovnalo dostatečně s lékařskými zprávami a provedeným sociálním šetřením. Lékařské zprávy u žalobce hovoří o středně těžké mentální retardaci a některé zprávy o těžké mentální retardaci. Žalobce je schopen reagovat pouze na jednoduché pokyny a má oslabenou grafomotoriku, pohybovou neobratnost, nejistou chůzi, padá, má oslabenou a neobratnou jemnou motoriku a menší manuální zručnost.
6. Žalobce namítl, že nebyl přítomen jednání posudkového lékaře a nabyt k žádnému posouzení přizván. Proto posudkový lékař nemohl dostatečně posoudit zdravotní stav žalobce.
7. **Žalovaný ve vyjádření k žalobě** odkázal na napadené rozhodnutí. Žalovaný měl za to, že se ke všem rozhodným skutečnostem a námitkám žalobce dostatečně vyjádřil. Žalobce měl možnost seznámit se s podklady rozhodnutí a doložit další lékařské zprávy, avšak nenavrhoval provedení dalších důkazů a nenamítal neprovedení některého z důkazů. Žalobce rovněž neuvedl, které úkony konkrétních ZŽP nezvládá. Žalobce v odvolání ani v žalobě neuvedl, v čem spatřuje rozpor posudku posudkové komise s hodnocenými lékařskými nálezy nebo který lékařský nález nebyl hodnocen či byl pominut tak, že došlo k porušení jím citovaných ustanovení správního řádu. Hodnotit stupeň závislosti jsou příslušní posudkoví lékaři, nikoliv odborní lékaři. Žalobce nenamítal v odvolání nezvládání ZŽP stravování a výkon fyziologické potřeby. Proto se žalovaný v napadeném rozhodnutí těmito ZŽP nezabýval. V předškolním věku prakticky u všech ZŽP je nutná asistence dospělé osoby právě s ohledem na věk a kompetence dítěte. Pouze mimořádná péče může mít za následek hodnocení ZŽP jako nezvládané. Odkazy žalobce na odbornou lékařskou dokumentaci se vesměs vztahují k opožděnému psychomotorickému vývoji, psychomotorické retardaci a mentální retardaci, přítomnosti syndromu GAND, poruše vývoje řeči a schopnosti komunikace, oslabení grafomotoriky atd. Právě tyto zdravotní obtíže byly hodnoceny v rámci ZŽP, které byly uznány jako nezvládané. Není nutné, aby žadatel zvládal ZŽP na 100 %, postačuje přijatelný standard. Zjištěná diagnóza automaticky neznamená neschopnost zvládat ZŽP. Musí jít o úplné nebo těžké poruchy funkčních

schopností, které zapříčiňují neschopnost zvládat ZŽP. Proto se hodnotí veškeré individuální okolnosti posuzované osoby, a to z kompletní zdravotnické dokumentace.

8. **Žalobce v replice** upřesnil, že není pravda, že by v odvolání namítal pouze nezvládání jedné ZŽP, a to tělesná hygiena. Žalobce výslovně uvedl, že potřebuje doslova 24hodinový dohled, jelikož u něho není vyvinutý pud sebezáchovy. Z tohoto tvrzení pak vyplývají další tvrzení v žalobě. Žalovaný měl v rozhodnutí o odvolání vypořádat zvládání všech ZŽP z úřední povinnosti. Žalobce souhlasí s žalovaným, že posudkové komise jsou příslušné stanovit stupeň závislosti na pomoci jiné fyzické osoby. Žalobce poukazem na zprávu Fakultní nemocnice Motol o genetickém vyšetření z 16. 3. 2023, která „rodině chlapce doporučila přiznat veškeré dávky sociální podpory v maximální výši“, pouze chtěl zdůraznit náročnost péče o žalobce.
9. **Krajský soud přezkoumal** v mezích žalobních bodů dle § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) napadené rozhodnutí, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
10. Soud zjistil ze záznamu ze sociálního šetření 23. 11. 2022, že matka poskytuje žalobci péči i při sporných ZŽP stravování a tělesná hygiena. Žalobce potřebuje celodenní dohled a péči při všech ZŽP. Žalobce musí být neustále pod dozorem a není možné jej nechat ani chvíli o samotě. Žalobce není schopen verbálně sdělit své potřeby. Matka žalobce je na mateřské dovolené a poskytuje péči žalobci celodenně. Při péči o žalobce vypomáhá matce i otec žalobce.
11. K ZŽP stravování je v záznamu o sociálním šetření uvedeno, že celodenní stravu žalobci připravuje a chystá matka. Ta posadí žalobce do dětské jídelní židličky a krmí ho tekutou stravou. Tuhou stravou žalobce jí lžící. Matka dohlíží na pitný režim a chystá pití do dětské láhve. Žalobce je schopen se sám napít. Matka žalobce uvedla, že žalobce není schopen stravování zvládnout jako jeho vrstevníci, protože není zdravý. Rodina musí před žalobcem jídlo schovávat a nemohou před ním nic jíst. Žalobce má neustálou potřebu jídla, nezná míru. Při stravování hrozí udušení. Žalobce je schopen si dát do úst naráz například celý rohlík. Při konzumaci stravy musí být u žalobce vždy někdo přítomen, krmit ho a hlídat, aby si nedával do úst jídlo, dokud nespolkne předchozí sousto. Tato ZŽP je kompletně vykonávána pečující osobou.
12. Pokud jde o ZŽP tělesná hygiena, žalobce si sám neumyje, ani neosuší ruce a vše se děje s pomocí pečující osoby. Kompletní hygiena je vykonávána ve vaně a je nutná pomoc chlapci z vany a do vany. Rodič žalobce kompletně umyje, osuší a oblékne. Péče o zuby, vlasy a nehty je plně v kompetenci rodičů. Žalobce tuto potřebu nezvládá, protože není zdravý jako jeho vrstevníci. Žalobce chápe jediné to, že má strčit ruce pod tekoucí vodu a že má otevřít pusku při čištění zubů. Jinak sám nevykoná v této oblasti žádnou činnost. Žalobce se ani nesnaží například napodobit sourozence. Má kartáček v puse a ani ho nedrží. Ruce sice na pokyn dá pod vodu, ale nehýbe s nimi a podobně. Tato potřeba je kompletně vykonávána pečující osobou.
13. K ZŽP výkon fyziologické potřeby záznam uvádí, že žalobce je přes den bez plínky a občas se pomočí. Pleny používá na delší cestu autem a při nachlazení. Pokud žalobce potřebuje přes den vykonat potřebu, dává ji najevo gestem.

14. Žalobce navštěvuje od září 2022 mateřskou školu, kde má asistenta. Zatím byl ve školce párkrát z důvodu nemoci a lázeňského pobytu. Žalobce se s vrstevníky nedomluví, nedorozumí. Při sociálním šetření žalobce nemluvil, měl pouze nonverbální projevy. Pohyby byly nejisté a pomalé. Závěr sociálního šetření zněl, že žalobce potřebuje pomoc při stravování a tělesné hygieně (mimo uznané ZŽP jako nezvládané).
15. Soud zjistil z **odvolání** ve správním spisu, že žalobce nesouhlasil zejména s posouzením ZŽP tělesná hygiena s posudkovým závěrem, že žalobce si dle doložené dokumentace „umyje ruce, osuší je, pustí vodu a zvládá tuto ZŽP přiměřeně věku“. Žalobce zdůraznil, že již několikrát namítal, že si pustí vodu, ale ruce si nenamydlí a neosuší. Žalobce není schopen se sám nebo s dopomocí osprchovat, nenamydlí si žádnou část těla a neosuší se. Žalobcovi vrstevníci tělesnou hygienu zvládají sami. Jak uvedla Fakultní nemocnice Motol, klinika dětské neurologie, ve zprávě z 5. 5. 2023, je namístě přiznat žalobci příspěvek na péči v nejvyšším stupni. Žalobce dodal, že péče o něj je velmi náročná. Komunikace s ním je značně omezená, protože nemluví. Žalobce nemá vyvinutý pud sebezáchovy a je nutné ho mít 24 hodin pod dozorem, protože se například vrhne hlavou dolů z pohovky a podobně.
16. Podle **napadeného rozhodnutí** žalobce namítal pouze nezvládání ZŽP tělesná hygiena. Žalobce se ve správním řízení v prvním ani ve druhém stupni k podkladům rozhodnutí nevyjádřil. Posudková komise dospěla k závěru, že má dostačující podklady pro objektivní posouzení zdravotního stavu žalobce a přijetí posudkového závěru i bez jeho osobní účasti. Posudková komise 3. 7. 2023 zaslala žalobci výzvu k předložení podkladů pro posouzení zdravotního stavu.
17. Žalovaný vysvětlil, že považuje ZŽP tělesná hygiena u žalobce za zvládanou, protože zde není medicínský důvod, pro který by žalobce nebyl schopen zvládnout úkony v rámci této ZŽP. Nebyly prokázány anatomické nebo funkční ztráty obou horních končetin nebo anatomické ztráty podstatných částí obou horních končetin s nemožností využít protézu k uchopení věci ani anatomická či funkční ztráta jedné nebo obou dolních končetin nebo jejich podstatné funkční omezení, ani onemocnění páteře s celkovým ztuhnutím omezením exkursí hrudníku, ani praktická nebo úplná nevidomost obou očí. Kontrola provedení úkonu druhou osobu neznamena, že ho žalobce nezvládá či nemůže zvládnout. Žalobce zvládá samostatně si umýt ruce. Celkovou koupel v tomto věku ještě provádí rodiče. Provedení úkonů na pokyn pečující osoby je běžné i u zdravého stejně starého dítěte (4 roky). Na základě shromážděné zdravotnické dokumentace posudková komise, respektive žalovaný měly za to, že žalobce je schopen zvládat ZŽP tělesná hygiena přiměřeně své věkové kategorii.
18. Prokázaný zdravotní stav žalobce neodpovídal kritériím vyššího stupně závislosti, a to v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o sociálních službách“) a vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „vyhláška č. 505/2006 Sb.“).
19. **Soud při jednání** provedl důkaz čtením těchto listin:
 - a) zpráva Společnosti pro ranou péči z 29.11. 2022 o průběhu služby rané péče – vyjádření k psychomotorickému vývoji,

- b) doporučení Pedagogicko-psychologické poradny a Speciálně pedagogického centra Olomouckého kraje z 6. 4. 2023 – pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole,
 - c) doporučení Pedagogicko-psychologické poradny a Speciálně pedagogického centra Olomouckého kraje z 6. 4. 2023 – pro žáka nebo zákonného zástupce,
 - d) zpráva o psychologickém vyšetření 6. 3. 2023 PhDr. M. D.,
 - e) propouštěcí zpráva AquaKlim s. r. o. Sanatorium Klimkovice z 1. 4. 2024,
 - f) propouštěcí zpráva ze Státních léčebných lázní Janské Lázně s. p. z 10. 10. 2022,
 - g) zpráva FyzioBeskyd s. r. o. z 8. 3. 2023,
 - h) zpráva Fakultní nemocnice Olomouc, dětské kliniky, neurologické ambulance z 18. 7. 2022,
 - i) zpráva Fakultní nemocnice Olomouc, oddělení rehabilitace z 28. 5. 2024,
 - j) zpráva Fakultní nemocnice Olomouc, oddělení rehabilitace z 21. 11. 2023,
 - k) propouštěcí zpráva Fakultní nemocnice v Motole, kliniky dětské neurologie z 5. 5. 2023,
 - l) propouštěcí zpráva Fakultní nemocnice v Motole, kliniky dětské neurologie z 31. 5. 2022,
 - m) propouštěcí zpráva Fakultní nemocnice v Motole, kliniky dětské neurologie z 12. 11. 2022,
 - n) zpráva o genetickém vyšetření Fakultní nemocnice v Motole z 16. 3. 2023,
 - o) zpráva o genetickém vyšetření Fakultní nemocnice v Motole z 16. 5. 2022.
20. Žalobce na dokazování zprávami z let 2019-2021 a zprávami z vyšetření lékařů očního, ortopeda, kardiologa a ORL při jednání soudu již netrval.
 21. Soud neprováděl navržené důkazy posudky o stupni závislosti, neboť mu byly známy ze správního spisu.
 22. Soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
 23. Spornou otázkou v posuzované věci především bylo, jestli napadené rozhodnutí je přezkoumatelné (tj. obsahuje dostatek důvodů a je srozumitelné) a jestli úřad práce a žalovaný zjistily skutkový a právní stav, tedy stupeň závislosti žalobce na pomoci jiné fyzické osoby v souladu se zákonem.
 24. Sporné bylo zvládání tří ZZP, a to stravování, tělesná hygiena a výkon fyziologické potřeby. Sporná byla mentální úroveň žalobce s přihlédnutím k jeho věku a z toho vyplývající schopnost zvládat vyjmenované sporné ZZP.
 25. Podle § 75 odst. 2 s. ř. s. soud přezkoumává napadené rozhodnutí ke dni jeho vydání, v posuzovaném případě ke dni 25. 9. 2023. K důkazním prostředkům pozdějšího data může soud přihlídnout jedině tehdy, obsahují-li skutečnosti, které spadají do minulosti, do rozhodného období, v tomto případě do období od podání žádosti o zvýšení příspěvku na péči v listopadu 2022 do 25. 9. 2023 (vydání napadeného rozhodnutí).
 26. Soud neshledal napadené rozhodnutí (jakožto jeden celek rozhodnutí úřadu práce a žalovaného) jako **nepřezkoumatelné**. Argumentace správních orgánů obou stupňů v napadeném rozhodnutí nebránila soudu přezkoumat ji v rozsahu žalobních námitek. Zrušení rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost je vyhrazeno těm nejzávažnějším (nejintenzivnějším) vadám rozhodnutí, kdy pro absenci důvodů či pro nesrozumitelnost skutečně nelze rozhodnutí meritorně přezkoumat. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro

nedostatek důvodů tak má místo zejména tehdy, opomene-li správní orgán či soud na námitku účastníka zcela (tedy i implicitně) reagovat. Přehlédnout pak nelze ani fakt, že správní orgány a soudy nemají povinnost vypořádat se s každou dílčí námitkou, pokud proti tvrzení účastníka řízení postaví právní názor, v jehož konkurenci námitky jako celek neobstojí (srov. rozsudek NSS č. j. 8 Afs 267/2017-38).

27. V nyní posuzované věci se rozhodného období od listopadu 2022 do 25. 9. 2023 týkaly důkazy, které soud provedl při jednání. Soud provedl dokazování listinami, které navrhl žalobce k důkazu, aby ověřil, jestli se týkají rozhodného období a co obsahují.
28. Soud zjistil ze zprávy Společnosti pro ranou péči z 29. 11. 2022 o průběhu služby rané péče – vyjádření k psychomotorickému vývoji zejména, že onemocnění žalobce výrazně ovlivňuje hrubou a jemnou motoriku. Žalobce je odkázaný na pomoc a dohled dospělé osoby, samostatně nedokáže překonat schody, nedosahuje v oblasti hrubé motoriky úrovně svých vrstevníků (samostatně nevyskočí, nedokáže používat dětské prolézačky atd.), při pohybu v prostoru nemá pud sebezáchovy a často padá. Žalobce potřebuje při stravování asistenci dospělé osoby, zvládne se sice najíst rukama nebo lžící, ale nezvládá si jídlo přiměřeně postupně nabírat, kousat a polykat, neodhadne množství, které si může dát do úst; spíše jídlo hltá, v důsledku čehož se stává, že se začne dusit. V oblasti hygieny je žalobce odkázan na péči jiných osob. Z důvodu snížené schopnosti porozumění a mentálních dovedností není schopen si na pokyn například umýt obličej nebo ruce, nedokáže samostatně a správně provést jednotlivé kroky tělesné hygieny. Žalobce si dokáže dát kartáček do pusy, ale zuby si sám nevyčistí. Přes den je žalobce bez pleny, avšak musí být nadále „plenkován“, například při cestování, nemoci atd. Žalobce nedává potřebu použít toaletu najevo jinak než saháním do rozkroku a není ještě schopen vylučování zcela regulovat. Rodiče ho proto musí pravidelně kontrolovat a posazovat na nočník.
29. Soud zjistil z doporučení Pedagogicko-psychologické poradny a Speciálně pedagogického centra Olomouckého kraje z 6. 4. 2023 – pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, že u žalobce je v sebeobsluze třeba dopomoc. Chodil na WC, ale nyní se vrátil k nočníku. U žalobce se jedná o středně těžkou mentální retardaci. Žalobce má neobratnou jemnou motoriku. Hrubá motorika je nestabilní a je třeba žalobce stále hlídat.
30. Soud zjistil z doporučení Pedagogicko-psychologické poradny a Speciálně pedagogického centra Olomouckého kraje z 6. 4. 2023 – pro žáka nebo zákonného zástupce – zejména, že žalobce je celkově opožděný, jedná se u něho o středně těžkou retardaci a středně těžké vývojové opoždění ve všech oblastech, jako jsou motorika, adaptivita atd. Pleny už nenosí. Je třeba připomínat mytí rukou – sám si je nenamydlí, ve všem je třeba dopomoc. Sám si zuje jen boty, ale nezvládne se obléci – vlivem oslabení svalů. Žalobce má neobratnou jemnou motoriku. Hrubá motorika je nestabilní a je třeba žalobce stále hlídat. Podle zprávy mateřské školy chodil na WC a nyní se vrátil k nočníku. Podle paní učitelky potřebu WC nehlásí.
31. Soud zjistil ze zprávy o psychologickém vyšetření 6. 3. 2023 PhDr. M. D., že u žalobce se jedná o středně těžkou mentální retardaci – dolní pásmo. V expresivních složce se jedná o pásmo těžké mentální retardace. Postižení jedinci se syndromem GAND mají hypotonii (patologicky snížený klidový svalový tonus) a potíže s krmením. Žalobce je zcela odkázan na pomoc okolí a je nutná nepřetržitá celodenní péče v ZŽP orientace, komunikace, oblékání, stravování, osobní aktivity a péče o zdraví.

32. Soud zjistil z propouštěcí zprávy AquaKlim s. r. o. Sanatorium Klimkovice z 1. 4. 2024, že žalobce se nají lžičkou i vidličkou, ale potřebuje stravu nakrájet a pije většinou s pítkem. Žalobce potřebnou pomoc s osobní hygienou.
33. Soud zjistil z propouštěcí zprávy ze Státních léčebných lázní Janské Lázně s. p. z 10. 10. 2022 zejména, že v lázních žalobci krájeli zeleninu a ovoce a trénovali svalovou sílu pomocí terapeutické hmoty a modelíny. U žalobce se jedná o středně těžkou mentální retardaci.
34. Soud zjistil ze zprávy FyzioBeskyd s. r. o. z 8. 3. 2023 zejména, že žalobce chodí po vnitřní straně chodidel a samostatně začal chodit skoro ve třech letech.
35. Soud zjistil ze zprávy Fakultní nemocnice Olomouc, dětské kliniky, neurologické ambulance z 18. 7. 2022 zejména, že žalobce trpí vzácným onemocněním spojeným s mentální retardací a dalšími sdruženými obtížemi. Proto bylo žalobci doporučeno kontrolní MRI mozku za rok a doporučena lázeňská léčba. Diagnóza byla určena jako jiný nedostatek předpokládaného normálního fyziologického vývoje.
36. Soud zjistil ze zprávy Fakultní nemocnice Olomouc, oddělení rehabilitace z 28. 5. 2024 zejména, že u žalobce byla zjištěna lehká mentální retardace, porucha jemné motoriky. Žalobce potřebuje dopomoc ve všech aktivitách všedních denních činností. Žalobce potřebuje pomoc u čištění zubů. Žalobce se zvládne obléct s dopomocí a vysvěle kalhoty téměř samostatně, ale nezvládá svlečení trička či ponožek, sundá si boty. Následovala ergoterapie.
37. Soud zjistil ze zprávy Fakultní nemocnice Olomouc, oddělení rehabilitace z 21. 11. 2023 zejména, že u žalobce jde o lehkou mentální retardaci z důvodu syndromu GAND. Žalobce zvládá sebesycení samostatně, má poruchu jemné motoriky a potřebuje dopomoc ve všech ADL – čištění zubů, obléct se zvládne s dopomocí, vysvléct zvládne kalhoty téměř samostatně a sundá si boty. Následovala ergoterapie.
38. Soud zjistil z propouštěcí zprávy Fakultní nemocnice v Motole, kliniky dětské neurologie z 5. 5. 2023 zejména, že rodiče musí žalobce korigovat přitom, když sám jí lžičkou a vidličkou. Žalobce má velkou chuť k jídlu a vše by dal do úst najednou. Ukáže potřebu na močení a stolici a je zcela bez plen od 3,5 let. Oblékání a svlékání a obutí zvládá jen s dopomocí. Vývoj postupuje velmi pomalu. Žalobce má nízký pud sebezáchovy. Žalobce potřebuje dohled při jídle, jinak by si „naplnil plná“ ústa. Onemocnění žalobce je neléčitelné a má chronický charakter. Je spojeno s celoživotně přítomnou mentální retardací středně těžkého až těžkého stupně. Žalobce není schopen sebeobsluhy a je plně celodenně závislý na péči a dohledu rodičů. Péče o děti s tímto vzácným onemocněním je extrémně náročná. Stav žalobce odpovídá čtvrtému stupni závislosti. U žalobce proběhlo kontrolní zobrazení mozku v celkové anestezii.
39. Soud zjistil z propouštěcí zprávy Fakultní nemocnice v Motole, kliniky dětské neurologie z 31. 5. 2022 zejména, že u žalobce proběhlo vyšetření mozku v celkové anestezii. U žalobce se jedná o středně těžkou mentální retardaci v rámci GAND syndromu. Onemocnění je neléčitelné. Žalobce využívá neverbální komunikaci, dá matce prázdnou láhev, když chce pít, dovede ji, kam potřebuje. Když matka řekne, že jdou ven, jde do chodby a obuje si boty, když jdou jíst, přinese židli ke stolku. Pije z láhve s pítkem a nají se sám lžičkou. Pleny užívá pouze přes noc a přes den chodí na nočník. Sám se svlékne a zuje, ale neoblékne se. U žalobce jde o opožděný psychomotorický vývoj.

40. Soud zjistil z propouštěcí zprávy Fakultní nemocnice v Motole, kliniky dětské neurologie z 12. 11. 2022 zejména to, že u žalobce jde o středně těžkou mentální retardaci a poruchu vývoje řeči. Dominuje těžké opoždění ve vývoji řeči, včetně receptivní složky a středně těžké vývojové opoždění ve všech dalších oblastech, včetně motoriky a adaptivity.
41. Soud zjistil ze zprávy o genetickém vyšetření Fakultní nemocnice v Motole z 16. 3. 2023, že žalobce má vzácné závažné genetické onemocnění bez možnosti léčby. Onemocnění má chronický charakter a je spojeno s celoživotně přítomnou mentální retardací středně těžkého až těžkého stupně. Žalobce není schopen sebeobsluhy a je plně celodenně závislý na péči a dohledu rodičů. Stav žalobce odpovídá čtvrtému stupni závislosti. Opožděný psychomotorický vývoj je patrný již od kojeneckého věku.
42. Soud zjistil ze zprávy o genetickém vyšetření Fakultní nemocnice v Motole z 16. 5. 2022 zejména, že u žalobce se jedná o syndrom GAND. Jde o vzácný neurovývojový geneticky podmíněný syndrom charakterizovaný opožděním psychomotorického vývoje, který je patrný již od kojeneckého věku, motorickým opožděním a středně těžkou až těžkou mentální retardací.
43. U všech tří sporných ZŽP je v souladu s § 2 odst. 3 vyhlášky č. 505/2006 Sb. při hodnocení schopnosti osoby zvládat základní životní potřeby třeba hodnotit a) tělesné struktury a b) tělesné funkce duševní, **mentální**, smyslové, oběhové, dechové, hematologické, imunologické, endokrinologické, metabolické, zažívací, vylučovací, neuromuskuloskeletální, včetně hrubé a jemné motoriky, a funkce hlasu, řeči a kůže, a to ve vztahu k rozsahu a tíži poruchy funkčních schopností.
44. Instrukce náměstkyně pro řízení sekce sociálně pojistných systémů č. 15/2016 (dále jen „instrukce“) u všech tří sporných ZŽP rovněž ukládá hodnotit mentální schopnosti nebo postižení zejména u dětí, viz písm. d) u ZŽP stravování, poslední věta u ZŽP tělesná hygiena a první věta u ZŽP výkon fyziologické potřeby.
45. S ohledem na potřebu posoudit v případě žalobce rozsah jeho mentálního postižení a dopad na schopnost zvládat tři sporné ZŽP správní orgány nevysvětlily, jestli je žalobce schopen zvládat jednotlivé aktivity tří sporných ZŽP tak, jak je stanoví vyhláška č. 505/2006 Sb.
46. Za schopnost zvládat ZŽP stravování se podle přílohy vyhlášky č. 505/2006 Sb. považuje stav, kdy osoba je schopna 1. vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, 2. nalít nápoj, 3. rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji, 4. najíst se a napít, 5. dodržovat stanovený dietní režim, 6. konzumovat stravu v obvyklém denním režimu.
47. Správní orgány v souladu se zákonem nezjistily a nevysvětlily u ZŽP stravování, jestli je žalobce vzhledem ke svému onemocnění v přijatelném standardu schopen vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, najíst se a napít a zvládat další aktivity této ZŽP, a to v souladu s přílohou instrukce, tedy jestli žalobce byl schopen jíst a pít v rozhodném období samostatně, srovnatelně jako jiné děti ve věku 4-5 let. Správní orgány se nevypořádaly se skutečností, zda je možné ponechat žalobce bez dozoru při pití a jzení vzhledem ke skutečnostem, které vyplynuly z lékařských zpráv. Správní orgány se nevypořádaly s námitkou žalobce, že se dusí a hltá, i když posudková komise měla k dispozici zprávu psycholožky Dorušákové z 6. 3. 2023 (která uvádí potíže s krmením, že se žalobce dusí, neodhadne množství jídla, má potíže s polykáním) a například zprávu z Fakultní nemocnice v Motole z 5. 5. 2023, kde je popsáno, že rodiče musí žalobce

korigovat, jinak by si dal do úst vše najednou. Na straně třetí posledně jmenované zprávy je uvedeno, že žalobce má nízký pud sebezáchovy.

48. Správní orgány neobjasnily přesvědčivě u ZŽP tělesná hygiena, jestliže žalobce byl schopen vzhledem ke svému onemocnění zvládat v přijatelném standardu jednotlivé aktivity této ZŽP, tedy 1. použít hygienické zařízení, 2. dodržovat tělesnou hygienu, mýt si a osušovat jednotlivé části těla, 3. provádět celkovou hygienu a 4. česat se, provádět ústní hygienu, a to s ohledem na svůj věk, tj. zejména, jestli si umyje obličej, ruce a čistí si zuby alespoň na pokyn. Zvládnout ZŽP tělesná hygiena neznámá obličej si pouze namočit, ale skutečně jej umýt a zbavit znečištění. Čištění zubů neznámá jen vložení kartáčku do úst bez dalšího vykonání tělesné hygieny. Žalobkyně přitom nezvládání ZŽP žalobcem namítala již v odvolání a poukázala na to, že vrstevníci žalobce ZŽP tělesná hygiena již zvládají.
49. Správní orgány neodůvodnily v souladu se zákonem, jaký má dopad stupeň mentální retardace žalobce na schopnost zvládat ZŽP výkon fyziologické potřeby v celém rozhodném období v přijatelném standardu při všech aktivitách této ZŽP, a to 1. včas používat WC, 2. zaujmout vhodnou polohu, 3. vyprázdnit se, 4. provést očistu a 5. používat hygienické pomůcky, zejména, jestli žalobce udrží stolicí a moč, je nutnost vybavování, jestli umí použít WC, jestli je suchý ve dne i v noci a zda je třeba, aby na provedení očisty dohlédla nebo ji provedla druhá osoba (viz instrukce včetně přílohy „Psychomotorický vývoj dítěte“). Je třeba odpovědět na otázku, zda žalobce uměl použít WC sám, zda použití WC splnilo účel, jestli dítě ve věku 4-5 let zvládá použití WC (nikoliv nočníku).
50. Je obecně známou skutečností, že děti v mateřské škole ve věku žalobce v době posuzování jeho schopnosti (4–5 let) sporné ZŽP zvládají samostatně, zejména použít WC, umýt a osušit si ruce, najíst se lžící, pít ze sklenice nebo hrnečku, sedět po dobu jídla u stolečku, nenosit pleny, umýt se, oblékat se a obouvat, chodit bezpečně po schodech, aktivně hlásit své potřeby a komunikovat s dospělými.
51. Z provedeného dokazování vyplynulo, že mezi důkazy jsou rozpory. Shora citované lékařské zprávy hovoří o středně těžké až těžké mentální retardaci a některé zmiňují retardaci lehkou. Je třeba postavit najisto, o jaké mentální postižení se u žalobce jedná, který lékař (s kterou odborností) tyto závěry vyslovil a jaký vliv má v rozhodném období mentální postižení na schopnost zvládat sporné ZŽP.
52. Soud dospěl k závěru, že žalovaný z podkladů rozhodnutí nevyvodil skutkové a právní závěry v souladu se zákonem o sociálních službách a se zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, a řádně se s podklady rozhodnutí a rozpory mezi nimi nevypořádal.
53. Protože soud nemá k dispozici zdravotnickou dokumentaci a posudkový spis, provedl důkazy, které žalobce navrhl (s výjimkou těch, které se netýkají rozhodného období nebo sporných ZŽP a žalobce na jejich provedení při jednání už netrval). Po provedeném dokazování pochybnosti o zjištěném skutkovém stavu ještě zesílily.
54. Není úkolem soudu, aby podklady rozhodnutí hodnotil jako první (srov. rozsudek NSS č. j. 10 Afs 352/2019-26, bod 26, o hodnocení znaleckého posudku). Nahrazoval by tím nepřipustně činnost správních orgánů a vzal by tím žalobci instanci pro jeho aktivitu a obranu v řízení.
55. Podle § 2a vyhlášky č. 505/2006 Sb., pokud osoba není schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, která je pro schopnost

zvládat základní životní potřebu vymezena v příloze č. 1 k této vyhlášce, není schopna základní životní potřebu zvládat, a to bez ohledu na příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.

56. Jestliže v řízení o příspěvku na péči vzniknou pochybnosti o tom, zda je posuzovaná osoba schopná zvládat určité dílčí aktivity ZŽP, nepostačí pro zachování úplnosti, správnosti a přesvědčivosti posudku tyto pochybnosti rozptýlit paušálním tvrzením, že příslušnou ZŽP posuzovaná zvládá; naopak je nutné se detailně zabývat spornými dílčími aktivitami a doložit na zjištěném skutkovém stavu, zvládá-li je posuzovaná osoba v přijatelném standardu (rozsudek NSS č. j. 4 Ads 167/2015-27). NSS v rozsudku č. j. 5 Ads 8/2023-25 apeloval na striktní výklad § 2a vyhlášky č. 505/2006 Sb., neboť v opačném případě by mohl být popřen úmysl zákonodárce prostřednictvím základních kritérií, která mají svůj předobraz ve zvládání všedních životních situací, zjistit stupeň soběstačnosti a samostatnosti posuzované osoby. Tomu odpovídá podle citovaného rozsudku NSS též historický výklad. Dle důvodové zprávy k zákonu o sociálních službách „[z] hlediska posuzování schopnosti zvládat jednotlivé úkony je stěžejní zásada, že nepostačuje částečné zvládnutí úkonu. Vzhledem k tomu, že za jeden úkon se v některých případech považuje více rovnocenných činností (např. oblékání, svlékání, obouvání, zouvání), již nezvládnutí jedné z uvedených činností bude hodnoceno jako úkon, který není osoba schopna zvládnout.“
57. Pro úplnost soud konstatuje, že případné vyjádření lékaře ohledně stupně závislosti či invalidity obsažené v lékařské zprávě není pro posudkové lékaře závazné a tvoří pouze podklad pro jejich vlastní odborné posouzení (srov. rozsudek NSS č. j. 5 Ads 158/2014-29). Důvodem je skutečnost, že praktičtí a odborní lékaři nemají obvykle vzdělání v oboru posudkového lékařství včetně znalostí práva sociálního zabezpečení, aby kvalifikovaně posoudili funkční dopad zdravotního stavu na pracovní schopnost nebo stupeň závislosti na pomoci jiné osoby; nemají k tomu ani kompetence. Úkolem praktických a odborných lékařů je řádně a přesvědčivě popsat zdravotní stav tak, aby z řádně zjištěného zdravotního stavu posudkový lékař mohl vyvodit odpovídající závěry. Podobně není závazný ani posudek znalce, který není znalcem v oboru posudkového lékařství (srov. rozsudek NSS č. j. 4 Ads 50/2012-22). Takový posudek by musela přezkoumat posudková komise (srov. rozsudek NSS č. j. 7 Ads 88/2018–20, bod 24).
58. K žalobní námitce, že si žalobce jídlo nepřipraví, soud poukazuje na to, že vaření teplého jídla a nápoje je součástí ZŽP péče o domácnost, která se u osob do 18 let nehodnotí (viz § 9 odst. 3 zákona o sociálních službách a vymezení aktivit pro ZŽP péče o domácnost v příloze vyhlášky č. 505/2006 Sb.).
59. Soud se vzhledem k procesní situaci nezabýval ostatními žalobními námitkami a navrhanými důkazy, které žalobce může uplatnit v dalším správním řízení.
60. Z výše uvedených důvodů soud napadené rozhodnutí žalovaného zrušil pro vady řízení a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení ve smyslu § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. V dalším řízení je žalovaný shora podaným právním výkladem podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán. Protože soud zrušil rozhodnutí správního orgánu ve věci, v níž sám prováděl dokazování, zahrne správní orgán v dalším řízení tyto důkazy mezi podklady pro nové rozhodnutí (§ 78 odst. 6 s. ř. s.).

61. Žalovaný, který neměl v řízení úspěch, nemá ze zákona právo na náhradu nákladů řízení o žalobě. Žalobce měl naopak ve věci plný úspěch, avšak náhrady nákladů řízení se vzdal, proto ji soud žádnému z účastníků řízení nepřiznal (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Olomouc 28. srpna 2024

JUDr. Martina Radkova v. r.
samosoudkyně